

ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ

ΕΤΟΣ 8ον - ΑΡΙΘΜ. 170

15 ΙΟΥΝΙΟΥ 1977

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΣ

- Ὁ ἀπό Μολδαβίας Ἰουστίνος νέος Πατριάρχης Ρουμανίας..... 2
- Συνέρχεται εἰς Σαμπεζύ ἡ Ὁρθόδοξος Ἐπιτροπή διὰ τόν διάλογον μετὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας..... 3
- Οἰκουμενική ἐκδήλωσις εἰς Σαμπεζύ..... 3
- Δήλωσις ἐπὶ τῶν θεμελιωδῶν ἐλευθεριῶν καὶ τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας..... 4
- Ἡ ἑβδομάς τῶν λειτουργικῶν μελετῶν τοῦ Ἰνστιτούτου τοῦ Ἁγίου Σεργίου Παρισίων... 5
- Ἐκδηλώσεις καὶ συνέδρια τῆς Γαλλοφώνου Ὁρθοδοξίας..... 7
- Αἱ ἑορταί διὰ τοὺς μάρτυρας τῆς Λυών..... 8
- Σύντομα νέα..... 8

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΖΩΗ

- Ἡ ὀρθόδοξος παρουσία εἰς τὰς ἑορτάς τῆς 50ετηρίδος τῆς Ἐπιτροπῆς "Πίστις καὶ Τάξις" εἰς Λωζάννην. Ἡ ὁμιλία τοῦ Καθ. Ν. Νησιώτη..... 9
- Εἰσαγωγή εἰς τὴν ὀρθόδοξον θεολογίαν: τέσσαρες διαλέξεις τοῦ Καθ.π. Ἰωάννου Meyendorff..... 11

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 15

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΥΠΟ ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ
TÉLÉGR. ORTHODOXIA-GENÈVE * TÉL. (022) 58 16 29 * 37, CHEMIN DE CHAMBÉSY, 1292 CHAMBÉSY-GENÈVE, SUISSE

Ἡ "Ἐπίσκεψις" ἐπιδιώκει νὰ ἐνημερώνη τοὺς ἀναγνώστας τῆς περὶ τῆς ζωῆς τῶν Ἐκκλησιῶν. Δὲν φέρει εὐθύνην διὰ τὰς ἀπόψεις τὰς ἐκφραζομένας εἰς τὰς δημοσιευόμενας εἰδήσεις. Ἐπιτρέπεται ἡ ἀναδημοσίευσις τοῦ περιεχομένου τοῦ Δελτίου μὲ ἀπλήν ἔνδειξιν τῆς προελεύσεως.

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΣ- Ὁ ἀπό Μολδαβίας Ἰουστίνος νέος Πατριάρχης Ρουμανίας.

Ἰπὸ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἐκλογικοῦ Κολλεγίου τοῦ Πατριαρχείου Ρουμανίας ἐξελέγη παμψηφεί τὴν Κυριακὴν 12 Ἰουνίου 1977 Πατριάρχης Ρουμανίας ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μολδαβίας κ. Ἰουστίνος. Ὁ νεοεκλεγείσ εἶναι ὁ τέταρτος Πατριάρχης Ρουμανίας ἀπὸ τῆς ἀνυψώσεως τῆς Ἐκκλησίας ταύτης εἰς Πατριαρχεῖον, διαδεχόμενος τὸν ἀείμνηστον Πατριάρχην κυρόν Ἰουστινιανόν (+ 26.3.1977), λαμβάνων δέ συγχρόνως τὸν τίτλον τοῦ Μητροπολίτου Βλαχίας καὶ Ἀρχιεπισκόπου Βουκουρεστίου.

Ὁ Πατριάρχης Ἰουστίνος ἐγεννήθη τὴν 5 Μαρτίου 1910 εἰς τὸ χωρίον Καντέστι τῆς περιφερείας Mouscel. Ἐσπούδασε θεολογίαν πρῶτον εἰς τὸ σεμινάριον τῆς γενετείας του, ἐν συνεχείᾳ δέ εἰς τὴν θεολογικὴν Σχολὴν Ἀθηνῶν (1930-34), τῆς ὁποίας ἀνηγορεύθη Διδάκτωρ τὸ 1937 μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν μεταπτυχιακῶν του σπουδῶν εἰς Στρασβοῦργον. Ἐδίδασκε τὴν Καινὴν Διαθήκην εἰς τὰς θεολογικὰς Σχολὰς τῆς Βαρσοβίας, τῆς Σουτσιάβας καὶ τοῦ Βουκουρεστίου. Τὸν Μάρτιον 1956 ἐξελέγη Μητροπολίτης Τρανσυλβανίας, τὸν δέ Ἰανουάριον 1957 Μητροπολίτης Μολδαβίας.

Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Πατριάρχου Ἰουστίνου ἡ Ἐκκλησία Ρουμανίας ἀποικτᾷ ἓνα ἐξόχου διορθοδόξου καὶ διαχριστιανικοῦ κύρους προκαθήμενον, ἐκπροσωπήσαντα αὐτὴν εἰς ὅλας τὰς μεταξὺ ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐπαφὰς τῶν τελευταίων 15 ἐτῶν ὡς καὶ εἰς ὅλας τὰς μείζονας οἰκουμενικὰς συναντήσεις· οὗτος διέπεται ἀπὸ ἓνα ρεαλιστικὸν ὄσον καὶ μακρόπνοον ὀραματισμόν διὰ τὸ μέλλον τῆς Ὀρθοδοξίας. Ἡ ἐνθρόνισις αὐτοῦ θά λάβῃ χώραν εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Ναὸν Βουκουρεστίου τὴν Κυριακὴν 19 Ἰουνίου 1977.

- Συνέρχεται εἰς Σαμπεζύ ἡ Ὀρθόδοξος Ἐπιτροπή διὰ τόν διάλογον μετὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας.

Συνέρχεται τό πρῶτον εἰς Σαμπεζύ μεταξύ 20 καί 25 Ἰουνίου ἐ.ἔ. εἰς τό ἐνταῦθα Ὀρθόδοξον Κέντρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἡ Διορθόδοξος Τεχνική Θεολογική Ἐπιτροπή, εἰς τήν ὁποίαν ἀνετέθη ἡ ἀπό ὀρθοδόξου πλευρᾶς προετοιμασία τοῦ Διαλόγου μεταξύ τῆς Ὀρθοδόξου καί τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. Τήν σχετικήν ἀπόφασιν ἔλαβεν ἡ Ἁγία καί Ἱερά Σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου κατά τήν Συνεδρίαν αὐτῆς τῆς 24 Μαΐου ἐ.ἔ. ἐπί τῇ βάσει τῶν πανορθοδόξως ἀποφασισθέντων ὑπό τῆς ἐν Σαμπεζύ κατά τόν παρελθόντα Νοέμβριον λαβούσης χώραν Ἀπροσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως ὅπως δραστηριοποιηθῆ ἡ ἐργασία τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης.

Ἡ Ἐπιτροπή ἀπαρτίζεται ἀπό τούς κάτωθι (πρβ. "Ἐπίσκεψιν" 139/2): 1. Σεβ. Ἰωάνων Παντελεήμονα καί καθ. Ἰ. Ζηζιούλαν (Οἰκ. Πατρ.). 2. Καθ. Στ. Παπαδόπουλον καί Ἐμ. Κωνσταντινίδην (Ἄλεξ.). 3. Σεβ. Λαοδικεῖας Ἰγνάτιον καί Ὅρους Λιβάνου Γέωργιον (Ἄντ.). 4. Καθ. Γ. Γαλίτην καί Βλ. Φειδᾶν (Ἱεροσ.). 5. Θεοφιλ. Βύμποργκ Κύριλλον καί κ. Γρ. Σκομπέϊ (Μόσχα). 6. π. Ἰων Μπρία καί π. Ἐ. Ρομάν (Ρουμ). 7. Σεβ. Μόρτσα Δανιήλ καί Ἱερομ. Ἄθαν. Γιέβτιτς (Σερβία). 8. Σεβ. Δραγοβίτσης Ἰωάννην (Βουλγ.). 9. Σεβ. Πάφου Χρυσόστομον καί Δρα Ἀ. Μησίδην (Κύπρος). 10. Καθ. Ἰ. Ρωμανίδην καί Ἰ. Καρμίρην (Ἑλλάς). 11. π. Σάββαν Chrikunjak, π. Σίμων Ρωμαντσούκ, καθ. Ἰ. Archimiuk (Πολ.). 12. Καθ. πρεσβ. Ἰ. Σεπάλια καί Ματθ. Σιϊδόροφφ (Φιλλ.).

- Οἰκουμενική ἐκδήλωσις εἰς Σαμπεζύ.

Ἐπί τῇ λήξει τοῦ προγράμματος ὁμιλιῶν, τὰς ὁποίας ὠργάνωσεν ἡ Σχολή Προτεσταντικῆς Θεολογίας τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Γενεύης ὑπό τόν γενικόν τίτλον : "Εἰσαγωγή εἰς τήν Ὀρθόδοξον Θεολογίαν", τά μέλη ταύτης παρηκολούθησαν ἀρχιερατικήν θείαν λειτουργίαν εἰς τόν Ἱερόν Ναόν τοῦ Ἀποστόλου

Παύλου τοῦ Ὀρθοδόξου Κέντρου τοῦ Σαμπεζύ. Τῆς λειτουργίας προεξήρχεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Τρανουπόλεως κ. Δαμασκηνός. Ὁμιλίαν ἐξεφώνησεν, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ, ὁ κοσμήτωρ τῆς Σχολῆς καθηγητῆς κ. Βονοπ.

- Δήλωσις ἐπὶ τῶν θεμελιωδῶν ἐλευθεριῶν καὶ τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας.

Οἱ ἐπίσημοι ἐκπρόσωποι τῶν τριῶν κυρίων χριστιανικῶν ὁμολογιῶν εἰς τὴν Γαλλίαν συνυπέγραψαν κοινήν δήλωσιν, εἰς τὴν ὁποίαν λαμβάνουν θέσιν ἐπὶ τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς λοιπὰς οὐσιώδεις ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου. Ἐκ μέρους τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Συνόδου τῶν Γάλλων Ἐπισκόπων ὑπογράφει τὴν δήλωσιν ταύτην ὁ Πρόεδρος αὐτῆς σεβ. Roger Etchegaray, ἐκ μέρους τῆς Προτεσταντικῆς ὁμοσπονδίας τῆς Γαλλίας ὁ πάστορ Jacques Maury, ἐκ μέρους δέ τῶν ὀρθοδόξων ὁ σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Μελέτιος, Ἐξαρχος τῆς Α.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Ἡ δήλωσις ἔχει ὡς ἀκολούθως :

"Πολλαὶ προσωπικότητες ἀνήκουσαι εἰς διαφόρους θρησκευτικὰς ὁμολογίας ἀπηύθυναν πρὸς ἡμᾶς προσφάτως γραπτὴν ἐκκλησίαν διὰ νὰ ἐπιστήσουν τὴν προσοχὴν μας ἐπὶ τῶν κινδύνων, οἱ ὁποῖοι ἀπειλοῦν τὴν θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν ἀνά τὸν κόσμον.

Ἐχομεν συνείδησιν τοῦ γεγονότος τούτου. Ἐν τούτοις, δέν νομίζομεν ὅτι ἡ θρησκευτικὴ ἐλευθερία θὰ πρέπει νὰ ἀπομονωθῇ ἀπὸ τὰς ἄλλας. Εἶναι ἀδιαχώριστος ἀπὸ ὅλας τὰς οὐσιώδεις ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου. Ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο ἔχομεν διαμορφωμένην πεποίθησιν παρ' ὅλον ὅτι ἀναγνωρίζομεν ὅτι αἱ Χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι δέν ἦσαν πάντοτε εἰς θέσιν νὰ τὸ ἐννοήσουν.

Εἶναι, πράγματι, ἀληθές ὅτι σήμερον πολλοὶ πιστοὶ στεροῦνται τῶν πολιτικῶν των δικαιωμάτων, εἶναι εἰς τὰς φυλακάς, εἰς τὴν ἐξορίαν, κάποτε δέ ἐκτελοῦνται ἢ ἐγκλείονται εἰς ψυχιατρικὰ ἰδρύματα διὰ τὸν λόγον ὅτι εἶναι πιστοὶ ἢ διότι, ἀπέναντι εἰς τὰς ἀδικίας τοῦ κόσμου τούτου, ἡ πίστις

των τούς ὀδηγεῖ εἰς τήν λήψιν θέσεων θεωρουμένων ὡς ἀνα-
τρεπτικῶν ὑπό τοῦ τάδε ἢ τοῦ δεῖνα πολιτικοῦ καθεστῶτος.
Τοῦτο συμβαίνει εἰς μέγα πλῆθος χωρῶν, εἰς τήν Δύσιν ὅπως
καί εἰς τήν Ἀνατολήν, εἰς τόν Βορρᾶν ὅπως καί εἰς τόν Νότον
τῆς γῆς μας.

Εἴμεθα ἔτοιμοι νά ἐνεργήσωμεν μέ συνεχῶς
περισσότεραν ἀποφασιστικότητα διὰ νά προωθήσωμεν τόν σεβασμόν
πρός τά δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου, παρά τό πλευρόν ὅλων τῶν
ἀνθρώπων καλῆς θελήσεως. Πολυπληθεῖς ὀργανώσεις εἶναι ἤδη
ἐπί τό ἔργον, ἐντός τῶν Ἐκκλησιῶν ἢ ἐκτός αὐτῶν. Ζητοῦμεν
ἀπό τούς χριστιανούς νά εὔρουν εἰς αὐτάς μίαν ἀπό τάς μορφάς
τῆς ὑπακοῆς των εἰς τόν Κύριον, ὁ ὁποῖος καλεῖ ὅλους τούς
ἀνθρώπους νά ἀναγνωρίζουν ὁ ἕνας τόν ἄλλον ὡς ἀδελφόν καί νά
συμπεριφέρονται ἀντιστοίχως. Εὐχόμεθα ἐπίσης ὅπως αἱ ὀργανώ-
σεις αὐταί συντονίζουσιν ὁλοέν καί περισσότερον τήν δρᾶσιν των.

Εἶναι ἀνάγκη ὅπως, φθάνουσα μέχρι τῶν διεθνῶν
διασκέψεων καί συμφωνιῶν, ἡ φωνή τῶν καταπιεζομένων γίνεται
καθαρά ἀκουστή καί ὅπως αἱ θεμελιώδεις ἐλευθερίαι τυγχάνουν
πραγματικῆς ὑπερασπίσεως".

- Ἡ ἑβδομάς τῶν λειτουργικῶν μελετῶν τοῦ Ἰνστιτούτου τοῦ
Ἁγίου Σεργίου Παρισίων.

Ὅπως κάθε ἔτος, τό Ὁρθόδοξον θεολογικόν
Ἰνστιτούτον τοῦ Ἁγίου Σεργίου Παρισίων ὀργανώνει μεταξύ
28 Ἰουνίου καί 1 Ἰουλίου 1977 τήν 24ην κατά σειράν ἑβδο-
μάδα λειτουργικῶν μελετῶν, ἀφιερωμένην εἰς τό γενικόν θέμα :
"Χειρονομίαι καί λόγοι εἰς τάς διαφόρους λειτουργικάς οἰκογε-
νείας". Αἱ ἐπί μέρους ἀνακοινώσεις εἶναι αἱ ἀκόλουθοι :

1. Κωνστ. Ἀνδρόνικωφ, "Ἡ δυναμική τοῦ λόγου
καί ἡ λειτουργία". 2. π. Miguel Arranz, s.j. "Ἐξέλιξις τῶν
χειρονομιῶν καί τῶν λόγων κατά τήν τέλεσιν τῶν μυστηρίων συμ-
φώνως πρός τό Βυζαντινόν εὐχολόγιον". 3. π. Bernard Botte, O.S.B.,

Elevatis oculis in coelum". 4. Καθ. Ene Braniste, "Αἱ χειρονομίαι καί οἱ λόγοι εἰς τό βυζαντινόν τυπικόν, ἰδιαιτέρως δέ εἰς τήν λατρείαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας". 5. π. Henri Cazelles, P.S.S., "Αἱ χειρονομίαι καί οἱ λόγοι προσευχῆς εἰς τήν Παλαιάν Διαθήκην. 6. π. Edouard Cothenet, "Ἡ λέξις 'σημεῖον' εἰς τόν Ἅγιον Ἰωάννην". 7. π. Pierre-Marie Gy, O.P., "Χειρονομίαι καί στάσεις τῆς εὐχαριστιακῆς κοινωνίας". 8. π. Kurt Hruby, "Ἡ χειρονομία τῆς κλάσεως τοῦ ἄρτου ἢ αἱ εὐχαριστιακαί χειρονομίαι εἰς τήν ἰουδαϊκὴν παράδοσιν". 9. Σεβ. Βασίλειος Krivocheine, "Χειρονομίαι καί κινήσεις εἰς τὰς ὀρθοδόξους λειτουργίας, κυρίως εἰς τήν Ρωσικὴν Ἐκκλησίαν". 10. Πρωτοπρεσβ. Ἀλέξιος Kniazeff, "Αἱ λειτουργικαί προσφωνήσεις εἰς τό βυζαντινόν τυπικόν". 11. Σεβ. Pierre L'Huil-lier, "Ἡ τελετουργία τῶν Ἐπισκόπων εἰς τήν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν". 12. π. Burckhard Neunheuser, O.S.B., "Ἡ γονυκλισία εἰς τὰς Ἐκκλησίας τοῦ ρωμαϊκοῦ τυπικοῦ". 13. Πρωθιερεὺς Νικόλαος Ozoline, "Ἡ (βυζ.) εἰκὼν, ἀναλογία καί συμπλήρωμα τῆς εἰκόνης ἐν σχέσει πρὸς τήν χειρονομίαν καί τόν λόγον τῆς λειτουργίας". 14. Καθ. W. Rordorf, "Αἱ μυστηριακαί χειρονομίαι καί ἡ προσευχή κατὰ τόν Τερτουλιανόν καί τόν Ὠριγένην". 15. Κανονικός André Rose, "Ἡ λειτουργικὴ χρῆσις καί ἡ σημασία τοῦ 'ἀλληλούϊα' εἰς τήν Ἀνατολήν καί τήν Δύσιν". 16. π. Γεώργιος Σαργολόγος, "Τὰ σφάλματα τῶν ἀντιγραφῶν καί τυπογράφων εἰς τὰ ἑλληνικά λειτουργικά κείμενα". 17. π. Καθ. Dumitru Staniloae, "Ἡ λειτουργία τῆς κοινότητος καί ἡ ἐσωτερικὴ λειτουργία εἰς τήν φιλοκαλικὴν θεωρίαν". 18. Καθ. Εὐάγγελος Θεοδώρου, "Ὁ ἱερός χορός εἰς τήν βυζαντινὴν λειτουργικὴν οἰκογένειαν". 19. π. Achille Triacca, "Τὸ ἀμβροσιανόν εὐχολόγιον". 20. π. Κύριλλος Vogel, "Λειτουργικαί χειρονομίαι καί ἀναφωνήσεις κατὰ τήν παλαιοχριστιανικὴν ἐποχὴν".

- Ἐκδηλώσεις καί συνέδρια τῆς Γαλλοφώνου Ὁρθοδοξίας.

Μεταξύ 14 καί 15 Μαΐου ἐ.ἔ. συνήλθεν εἰς τὰ περίχωρα τῶν Παρισίων τό Συμβούλιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἀδελφότητος εἰς τήν Δυτ. Εὐρώπην, (ἡ ὁποία συνενώνει τάς περισσότερας ομάδας ὀρθοδόξου νεολαίας) καί ἠσχολήθη κυρίως μέ τήν διοργάνωσιν του Γ' Συνεδρίου Δυτ. Εὐρώπης, μέλλοντος νά συγκληθῆ μεταξύ 11 καί 13 Νοεμβρίου ἐ.ἔ. (τό Α' εἶχε συνέλθει εἰς Annecy τό 1971, τό Β' εἰς Dijon τό 1974). Κατά τήν σύναξιν ταύτην ὠμίλησαν κυρίως: ὁ κ. Μιχαήλ Sollogoub, ὁ ὁποῖος ἀνέλυσε τά προβλήματα τοῦ "Χριστιανισμοῦ μέσα εἰς τόν ἐκκοσμικευμένον κόσμον" καί ὁ κ. Ὀλιβιέ Κλεμάν, ὁ ὁποῖος ἐνεβάθυνεν εἰς "τό μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας", κεντρικόν θέμα τοῦ ἐπομένου Συνεδρίου. Ἐπίσης ἀνεγνώσθη ἔκθεσις τοῦ κ. Gousseff περί τῆς κοινωνικῆς δομῆς τῆς Ὁρθοδόξου Διασποράς εἰς τόν γαλλόφωνον κόσμον.

Ἐξ ἄλλου, εἰς τό ἀνοιξιάτικον Συνέδριον τῆς Action chrétienne τῶν ρώσων σπουδαστῶν (ACER), τό ὁποῖον συνήλθε μεταξύ 28 καί 30 Μαΐου εἰς Ἄντιγερν πλησίον τῶν Παρισίων, συνεζητήθη τό θέμα: "Μία Σύνοδος - πρός ποῖον σκοπόν;" ὠμίλησαν, μεταξύ ἄλλων, ὁ κ. Ὁ. Κλεμάν, ὁ π. Ἰωάννης Meyendorff, ὁ Νικόλαος Zernof καί ὁ πρωτοπρεσβύτερος Ἀλέξιος Κνιάζεν.

Τέλος, μεταξύ 28 καί 30 Μαΐου συνήλθεν εἰς Μασσαλίαν ἡ Ὁρθόδοξος Νεολαία τῆς Νοτίου Γαλλίας (JOM) καί συνεζήτησε τό πρόβλημα τῆς ἀναμίξεως εἰς τήν πολιτικήν δρᾶσιν τοῦ χριστιανοῦ νέου. ὠμίλησαν, μεταξύ ἄλλων, ὁ π. Κύριλλος Ἀργέντης καί ὁ καθηγητής κ. Νικόλαος Lossky, οἱ ὁποῖοι ὑπεστήριξαν ὅτι δέν εἶναι δυνατόν νά χωρισθῆ ἡ προσευχή καί ἡ εὐχαριστία ἀπό τήν εὐθαρσῆ λήψιν θέσεως ἔναντι τῶν ἀδικιῶν τοῦ κόσμου.

- Αἱ ἑορταί διὰ τοὺς μάρτυρας τῆς Λυών.

Κατὰ τὰς 4 καὶ 5 Ἰουνίου ἐ.ξ. ἐωρτάσθησαν μετ' ἐπισημότητος εἰς Λυών τὰ 1800 ἔτη τῶν χριστιανῶν μαρτύρων, οἱ ὅποιοι ἐθεμελίωσαν διὰ τοῦ αἵματός των τὴν Ἐκκλησίαν τῆς πόλεως. Εἰς τὰς τελετάς παρέστη ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Μελέτιος, ὁ ὅποτος ἐτόνισεν ὅτι : "εἴμεθα ἐκ νέου, σήμερον, οἱ σύγχρονοι τῶν μαρτύρων. Εἰς τὸν 20ὸν αἰῶνα ἡ κατάστασις τοῦ χριστιανισμοῦ καθίσταται ἐπικίνδυνος καὶ οἱ μάρτυρες, οἱ ὅποιοι μαρτυροῦν ὅτι μόνον ὁ Χριστός εἶναι Κύριος, μετροῦνται κατὰ χιλιάδας... Εἶθε οἱ μάρτυρες τῶν Λυών νά μᾶς βοηθήσουν νά δώσωμεν τὴν μόνην μαρτυρίαν πού ἀξίζει, τὴν μαρτυρίαν τῆς ἀγάπης, ἰσχυροτέρας τοῦ θανάτου".

- Σύντομα νέα.

Διερχόμενος ἐκ τοῦ Ἀεροδρομίου τοῦ ἑλληνικοῦ ἐπιστρέφων εἰς Κάϊρον ἀπὸ τὸ εἰς Η.Π.Α. ταξίδιον του ὁ προκαθήμενος τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας Πατριάρχης Σενοῦντα Γ' ἐδήλωσεν ὅτι οἱ Κόπται ἀποβλέπουν εἰς τὴν ἔνωσιν των μετὰ τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Τὸν Κόπτην Πατριάρχην ὑπεδέχθη εἰς τὸ ἀεροδρόμιον ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ.

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΖΩΗ

- Ἡ ὀρθόδοξος παρουσία εἰς τὰς ἐορτὰς τῆς 50ετηρίδος τῆς Ἐπιτροπῆς "Πίστις καὶ Τάξις" εἰς Λωζάννην. Ἡ ὁμιλία τοῦ Καθηγητοῦ κ. Νικολάου Νησιώτη.

Ὡς ἀνήγγειλεν ἡ "Ἐπίσκεψις" εἰς τό προηγούμενον (ἄρ. 169) τεῦχος τῆς, ἐωρτάσθη εἰς Λωζάννην ἀπό 26 μέχρι 29 Μαΐου ἡ 50στὴ ἐπέτειος ἀπό τῆς ἰδρύσεως τῆς κινήσεως "Πίστις καὶ Τάξις", ἡ ὁποία, ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν κίνησιν "Ζωὴ καὶ ἔργασία", κατέληξεν εἰς τὴν ἴδρυσιν, εἰς Ἀμστερνταμ τό 1948, τοῦ "Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν". Ἡ παρουσία τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὰς ἐορτὰς ὑπῆρξε πολλαπλῆ: κατὰ τὴν οἰκουμενικὴν τελετὴν τῆς Κυριακῆς, 29 Μαΐου, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Τρανουπόλεως κ. Δαμασιηνὸς ἀνέγνωσε τό μήνυμα τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Δημητρίου πρὸς τόν Γεν. Γραμματέα τοῦ Π.Σ.Ε. πάστορα Δρα Φίλιππον Πόττερ, ἀμέσως δέ κατόπιν ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Γραμματείας διὰ τὴν ἐνότητα τῶν Χριστιανῶν Σεβ. Τορρέλλα ἀνέγνωσε μήνυμα τῆς Α.Α. τοῦ Πάπα Παύλου. Ὁ πάστορ Δρ Λουκάς Φίσσερ, Διευθυντὴς τῆς Γραμματείας "Πίστις καὶ Τάξις" τοῦ Π.Σ.Ε., ἀνέγνωσεν ἐπίσης τηλεγραφικὸν μήνυμα τῆς Α.Μ. τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ. Βενεδίκτου, τοῦ μόνου ἐπιζώντος ὀρθοδόξου, ὁ ὁποῖος μετέσχεν, ὡς διάκονος, τῶν ἐργασιῶν διὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς Ἐπιτροπῆς τό 1927. Εἰς συνέντευξίν του, ἐξ ἄλλου, πρὸς τὴν ἐφημερίδα "Ἡ προτεσταντικὴ ζωὴ" τῆς Γενεύης (τεῦχος 20 Μαΐου) ὁ Δρ Φίσσερ συνώπισεν ὡς ἐξῆς τὰ προβλήματα τοῦ διαλόγου μεταξὺ τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Δύσεως: "Εἰς τὴν Δύσιν", εἶπεν, "εἴμεθα γοητευμένοι ἀπό τὰς ἀλλαγὰς τῆς ἱστορίας. Εἶναι, ἐπομένως, πολὺ φυσικὸν δι' ἡμᾶς νὰ ὁμιλοῦμεν δι' ἀνανέωσιν, μεταρρύθμισιν, ἐπανάστασιν. Ἀκόμη καὶ ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία, μετὰ τὴν Β' Βατικανὴν Σύνοδον, υἱοθέτησε τὴν ἔκφρασιν "semper reformanda". Ἐξ ἑτέρου, συναντῶμεν εἰς τοὺς Ὀρθοδόξους μίαν πολὺ ἰσχυράν συνείδησιν μιᾶς ἀδιακόπου συνεχείας: ἀπό πνευματικὴν ἀποψιν, σκέπτονται, εἶναι ἀπαραίτητον νὰ λατρεύωμεν τόν Θεόν μαζὶ μέ ὅλην τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ παρελθόντος. Σχεδόν ὑπερίπτανται τοῦ χρόνου. Ἡ Ἐκκλησία (κατ' αὐτούς) ὀφείλει νὰ εἶναι ὁ μάρτυς τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ, σταθερά καὶ ἀμετάβλητος, πέρα τῶν μεταβολῶν τῆς ἱστορίας. Ἡ προσωπικὴ μου γνώμη εἶναι, ὅτι ἡ Ὀρθόδοξος ἀντίληψις περὶ συνεχείας δέν λαμβάνει ἀρκετὰ ὑπ' ὄψιν τὰς πραγματικὰς ἀλλαγὰς ἐντὸς τῆς ἱστορίας. Ἐν τούτοις, ἡ ἐμμονὴ ἐπὶ τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος μένει ὁ αὐτὸς διὰ μέσου ὄλων τῶν ἐπαναστάσεων εἶναι κεφαλαιώδης ὡς βᾶσις τῆς πνευματικῆς ζωῆς".

Ἡ ὁμιλία τοῦ ὀρθόδοξου θεολόγου, καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, κ. Νικολάου Νησιώτη (27 Μαΐου), εἶχεν ὡς τίτλον: "ἡ ἐπικλητικὴ ἔννοια τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας". Ὁ ὁμιλητὴς παρετήρησεν ἐν ἀρχῇ ὅτι ἐν ἐκ τῶν σημαντικωτέρων διὰ τὴν θεολογίαν γεγονότων τῶν τελευταίων 50 ἐτῶν ὑπῆρξεν ἀσφαλῶς ἡ ἐκ νέου ἀνακάλυψις τῆς θεολογίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τῆς πνευματολογίας, μάλιστα δὲ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς δι' αὐτῆς ἀνακανίσεως τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τῆς διεκκλησιαστικῆς προσεγγίσεως. Εἰς τὴν ἔξαρσιν τῆς θεολογίας αὐτῆς οἱ ὀρθόδοξοι ἔπαιξαν ἐξ ἀρχῆς πρωταρχικόν καὶ οὐσιαστικόν ρόλον. Ὁ ὁμιλητὴς, ἀφοῦ ὑπενθύμισε, διὰ σειρᾶς γραφικῶν χωρίων, τὴν παρουσίαν καὶ ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς ὅλας τὰς κυρίας στιγμὰς τῆς θείας Οἰκονομίας, ἐπέστησε τὴν προσοχὴν τῶν ἀκροατῶν του ἐπὶ τοῦ ὅτι καὶ ἡ Δυτικὴ θεολογία ἀπεδέχθη τὴν πνευματολογίαν ὡς νέαν πνοὴν πρὸς ὑπερπήδησιν ἐνὸς μονομεροῦς χριστοκεντρισμοῦ καὶ μιᾶς θεολογίας (ἀποκλειστικῶς) τοῦ Σταυροῦ.

Σχετικῶς πρὸς τὴν "ἐπίκλησιν" ὡς τὴν βάσιν τῆς πνευματολογικῆς θεολογίας, ὁ ὁμιλητὴς εἶπεν: "ἡ Ἐπίκλησις εἶναι ἡ ἀπαραίτητος προϋπόθεσις τῆς διαχύσεως τοῦ πνεύματος ὀφείλομεν νὰ καλοῦμεν τὸ πνεῦμα εἰς βοήθειαν διὰ τοῦ πατρὸς ὡς καὶ διὰ μέσου τῆς σωτηρίας, ἡ ὁποία μᾶς προσφέρεται ἐν Χριστῷ... Εἰς ἀπάντησιν τῆς ἐπικλήσεως αὐτοῦ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τὸ πνεῦμα κάμνει νὰ κυκλοφορῇ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖον ἐχύθη ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, μέσα εἰς τὸ Σῶμα του, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ Ἐκκλησία, διὰ νὰ τὴν καλέσῃ εἰς τὴν χαρισματικὴν ζωὴν, νὰ τὴν οἰκοδομήσῃ, νὰ τὴν ζωοποιήσῃ καὶ νὰ τὴν ὀδηγήσῃ εἰς τὸ πλήρωμα τῆς ἀληθείας. Τὸ πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐπικαλεῖται ἡ Ἐκκλησία, καθιστᾷ τὴν σωτηρίαν τοῦ Χριστοῦ - τελεσθεῖσαν ἅπαξ διὰ παντός - μίαν μόνιμον πραγματικότητα ἐντὸς τῆς ἱστορίας..." Ἐπίκλησις σημαίνει, συνέχισε, μίαν ἐξάρτησιν ὀλοτελῆ ἀπὸ τὴν θείαν χάριν ἢ, καλλίτερον, ἀπὸ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, μίαν ἐξάρτησιν διὰ τῆς ὁποίας κάθε στατικὸς αὐτοματισμὸς ὑπερβαίνεται καὶ ἐτοιμάζεται ἡ δευτέρα ἔλευσις τοῦ Χριστοῦ.

Εἰς τὸ τρίτον καὶ τελευταῖον μέρος τῆς ὁμιλίας του ὁ καθηγητὴς κ. Νησιώτης ἀνεφέρθη εἰς τὰς συγκλινούσας θεολογικὰς τάσεις τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, τὰς ὁποίας ὀφείλει ἡ θεολογία νὰ μελετήσῃ καὶ νὰ προωθήσῃ ἐάν ἐπιθυμῇ νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν περαιτέρω προσέγγισιν μεταξὺ τῶν κυρίων κατευθύνσεων τῆς συγχρόνου θεολογίας. Ὁ ὁμιλητὴς παρετήρησε κατ' ἀρχάς ὅτι "ὅταν κάμνωμεν μίαν σαφῆ διάκρισιν Ἀνατολῆς-Δύσεως, κινδυνεύομεν νὰ πῄσωμεν εἰς ὑπερβολικὰ εὐκόλους γενικεύσεις..." Διότι "εἰς τὰς πατερικὰς θεολογίας τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως περίπου ὅλαι αἱ θεολογικαὶ τάσεις εὐρίσκονται ἐξ ἴσου ἀντιπροσωπευμένα. Ἐπομένως δέν θὰ ἦτο ὀρθόν νὰ ὑποστηρίζωμεν ὅτι ἡ μία ἐξ αὐτῶν εἶναι ὑπὸ αὐστηράν καὶ μοναδικὴν ἔννοιαν ἀνατολικὴ ἢ δυτικὴ".

"Διακρίνω, παρά ταῦτα", ἐσυνέχισε, "μίαν θεμελιώδη τάσιν διαφέρουσιν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς θέσεις ἐναντι τοῦ μυστηρίου τοῦ Χριστοῦ. Εἰς τὴν Ἀνατολήν ἀνεπτύχθη, ἐπὶ τῆ βάσει τῆς λειτουργικῆς ἐμπειρίας, μία θεολογία συμμετοχῆς εἰς τὸν σαρκωθέντα Λόγον. Ἡ Δύσις, ἀφ' ἑτέρου, ἔχει μίαν τάσιν, ἥδη ἐξ ἀρχῆς, νὰ ἐρμηνεύσῃ τὸ "πῶς" τῆς σωτηρίας διὰ τὸν ἁμαρτωλὸν ἄνθρωπον. Οὕτω ἀπὸ τῆς μιᾶς πλευρᾶς διεμορφώμετο μία θεολογία τῆς ἐνσαρκώσεως, μέ μιάν ἀνθρωπολογίαν ἐπιμένουσιν ἐπὶ τῆς μεταμορφώσεως τοῦ ἀνθρώπου καθ' ὁδὸν πρὸς τὴν θέωσιν, ἐνῶ ἀπὸ τῆς ἄλλης ἐγκαθίστατο μία θεολογία τῆς χάριτος, τοῦ Σταυροῦ, καὶ τῆς σωτηρίας..."

"Ἀπὸ βιβλικῆς πλευρᾶς, καὶ αἱ δύο αὐταὶ τάσεις ἦσαν ἐξ ἴσου νόμιμοι, εἶχον ὅμως ἀντικτύπους εἰς τὸν τρόπον ἀντιμετωπίσεως τῆς πράξεως, τῆς ἱεραποστολῆς καὶ τῆς χριστιανικῆς παρουσίας εἰς τὸν κόσμον. Ἡ θεολογία τοῦ σαρκωθέντος Λόγου καὶ τῆς συμμετοχῆς ὠδήγησεν εἰς μίαν ἐκκλησιολογίαν εὐχαριστίας καὶ κοινωνίας, ἐνῶ ἡ θεολογία τῆς λυτρώσεως εἰς μίαν θεολογίαν προφητικὴν, ἐστραμμένην πρὸς τὰ ἐκτός διὰ τῆς κατηχήσεως καὶ τοῦ ἀκτιβισμού". "Ἄν κατὰ τὰ ἔτη πού ἔρχονται", συνεπέραναν ὁ ὁμιλητής, "δέν ἐπεξεργασθῶμεν κατὰ σοβαρὸν τρόπον καὶ ἀπὸ τὰς δύο πλευρᾶς τὸ θεολογικὸν αὐτὸ πρόβλημα, δέν θὰ ἔχωμεν καμμίαν ἐλπίδα νὰ προχωρήσωμεν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας. Διὰ νὰ ἐννοήσωμεν πόσον τοῦτο εἶναι ἀναγκαῖον ἀρκεῖ νὰ σκεφθῶμεν τὰς Ἐκκλησίας εἰς τὴν Ἀφρικὴν, τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Νότιον Ἀμερικὴν, διὰ τὰς ὁποίας ἡ προσέγγισις τῶν δύο τάσεων εἶναι μία ἀπάντησις, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξαρτᾶται ἡ ἰδίᾳ ἡ ζωὴ των. Καὶ τοῦτο διότι τὸ πρόβλημα τοῦτο ἔχει νὰ κάμῃ μέ τὸ σύνολον, τὸ πλήρωμα τῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας, τῆς Μιᾶς καὶ Καθολικῆς..."

- Εἰσαγωγή εἰς τὴν ὀρθόδοξον θεολογίαν: τέσσαρες διαλέξεις τοῦ Καθηγητοῦ π. Ἰωάννου Meyendorff.

Τὴν 25 Μαΐου ἐ.ἔ. ὁ π. Ἰωάννης Meyendorff, καθηγητῆς εἰς τὴν θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Ἁγίου Βλαδιμήρου (Νέας Ὑόρκης), ἐνεκαινίασεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Γενεύης μίαν σειρὰν τεσσάρων διαλέξεων κεντρουμένων γύρω ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Αἱ διαλέξεις ἔγιναν εἰς τὰ πλαίσια τοῦ κύκλου τῆς "Εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Ὄρθόδοξον θεολογίαν" (ἴδε "Ἐπίσκεψιν" ἄρ. 167).

Ἐκκινῶν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐνότητος τῆς ἀρχικῆς πίστεως εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν Κύριον, πίστεως θεμελιωθείσης ἐπὶ τῆς μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας τῆς πρώτης χιλιετηρίδος, ἀλλὰ ἐκφράζων τὴν θλίψιν του διότι ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ δέν δύνανται σήμερον νὰ ὁμολογήσουν τὴν πίστιν των ἀπὸ κοινοῦ, ὁ ὁμιλητής ἔσκυψε ἐπάνω εἰς τὴν πρώτην Ἐκκλησίαν, τὴν προ-κωνσταντίνειον, καὶ ἐξήτασε τὴν ἱστορίαν τῆς ὑπὸ τὸν τίτλον :
" Ἡ μαρτυρία τῶν Ἀποστόλων καὶ τῆς πρώτης Ἐκκλησίας περὶ

τοῦ ἐκκλησιολογικοῦ θεμελίου τῆς χριστιανικῆς πίστεως".

Ἡ μαρτυρία τῆς ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὸν ὁμιλητὴν, θεμελιωμένη ἐπὶ τῆς κοινῆς πίστεως πού παρέδωσαν οἱ Ἀπόστολοι, κεντρώνεται περὶ τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, πού ἐσταυρώθη, ἀνέστη καὶ θά ἔλθῃ καὶ πάλιν διὰ νά θέσῃ τέρμα εἰς τὴν ἱστορίαν. Ἡ ἀποστολική διαδοχή ἀποτελεῖ τὴν ἐγγύησιν τῆς ἀληθείας αὐτῆς τῆς διδασκαλίας, τῆς ὁποίας τὸ κριτήριον εἶναι ἡ παρουσία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Πέραν ἀπὸ τὰς κανονικὰς τῆς δομᾶς, ἡ Ἐκκλησία εἶναι, εἰς τὴν βάσιν τῆς, εὐχαριστιακὴ κοινότης, πρᾶγμα πού ἀποτελεῖ τὸν ὀρισμὸν τῆς : ὅπου εἶναι ὁ Χριστός, ἐκεῖ εἶναι καὶ ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία εἰς τὴν παγκοσμιότητα καὶ τὴν πληρότητα αὐτῆς, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δίδει εἰς κάθε τοπικὴν Ἐκκλησίαν - τελοῦσαν ὑπὸ τὴν εὐχαριστιακὴν προεδρίαν τοῦ Ἐπισκόπου τῆς, ἐπέχοντος τὴν θέσιν τοῦ Κυρίου - μίαν διάστασιν οἰκουμενικὴν. Δεῖγμα οὐσιῶδες τῆς οἰκουμενικότητος αὐτῆς εἶναι ἡ ἀμοιβαία ὑπὸ τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν ἀναγνωρισίς των.

Σήμερον, ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ἐνότης τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος δέν ἱδρυσεν παρά μίαν μόνον Ἐκκλησίαν, ἔχει ὑποσκαφθῆ ἀπὸ τὰς δυνάμεις τοῦ πεπτωκότος κόσμου. Ἀλλὰ οἱ διηρημένοι ἄνθρωποι δέν ἠμποροῦν νά διασπᾶσουν τὴν καθολικὴν πληρότητα τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἐνυπάρχει εἰς κάθε μίαν ἀπὸ τὰς τοπικὰς Ἐκκλησίας. Ὅλοι μας ἀνήκομεν εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως. Τὸ σκάνδαλον καὶ τὸ παράδοξον τῆς διαιρέσεως θά ὑπερπηδηθοῦν διὰ τῆς κοινῆς προσεγγίσεως πρὸς τὴν μίαν πίστιν εἰς τὸν ἀναστάντα Χριστόν, τὴν πίστιν τῆς πρώτης Ἐκκλησίας.

Εἰς τὴν ὁμιλίαν του τῆς 26 Μαΐου, ὑπὸ τὸν τίτλον "Ἡ ἱστορικὴ συνέχεια τῆς πίστεως ἑσύνοδοι καὶ σχίσματα ἡ Βυζαντινὴ ὀρθοδοξία", ὁ π. Meyendorff ἐξεκίνησεν ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον, ὁ ὁποῖος, μεταφέρων τὴν πρωτεύουσαν τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους ἀπὸ τῆς Δύσεως εἰς τὴν Ἀνατολήν, προεικάλεσε τὴν βαθμιαίαν μετάβασιν ἀπὸ τὴν εἰδωλολατρείαν εἰς τὸν χριστιανισμόν. Ὑπὸ τὴν βασιλείαν τούτου ἡ Ἐκκλησία ἠδυνήθη νά συγκροτήσῃ τὴν πρώτην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον αὐτῆς εἰς τὴν Νίκαιαν τὸ 325. Ἡ διφορούμενη σύνδεσις τοῦ Χριστιανισμοῦ (ὁ ὁποῖος οὕτω προεξόφλει τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ) καὶ τοῦ Κράτους (ἐκπροσωποῦντος τὸν πεπτωκότα κόσμον) καὶ ἡ συμμαχία τῆς Ἐκκλησίας μέ τὸν πολιτισμὸν τῶν χρόνων τῆς - τοῦ ὁποῖου υἱοθέτησε τὴν γλῶσσαν - ἐδημιούργησαν πλῆθος προβλημάτων. Δύναται, ἐπομένως, νά διερωτηθῆ κανεὶς ποῖος εἶναι ὁ κανὼν τῆς πίστεως, τὸν ὁποῖον καθορίζει καὶ ἐγγυᾶται ἡ Ἐκκλησία αὐτή, ἡ ὁποία, ἐνῶ διεδόθη ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους, ἐν τούτοις προσηρμόσθη εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς, καὶ υἱοθέτησε τὰς διανοητικὰς καὶ πολιτικὰς κατηγορίας ταύτης εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν ὀργάνωσίν τῆς. Οὕτω, ἡ φιλοσοφικὴ γλῶσσα προσεπάθησε νά ὀρίσῃ τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ (ὁ ὁποῖος ἤδη ἐρωτοῦσε τοὺς μαθητὰς του : "τίνα με λέγετε εἶναι;" Ματθ. 16,15), Θεὸν καὶ ἄνθρωπον συγχρόνως κατὰ τὴν Νίκαιαν, ἐν πρόσωπον εἰς δύο

φύσεις, διδασκαλίαν ἀμφισβητηθεῖσαν ἀπό τόν Νεστόριον καί τούς Μονοφυσίτας, οἱ ὅποιοι καί τελικῶς δέν προσεχώρησαν εἰς τὰ θεσπίσματα τῆς Χαλκηδόνος. Ἡ Νίκαια, πέραν τούτου, καθόρισε καί τήν ὀργάνωσιν τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τό πρότυπον τῆς ὀργανώσεως τοῦ Κράτους, κατὰ τρόπον ὥστε κάθε τοπική κοινότης, προεδρευομένη ὑπό τοῦ Ἐπισκόπου της, νά ἀποτελῇ κύτταρον οὐσιῶδες τῆς Ἐκκλησίας, συνερχομένης ἐκάστοτε εἰς τοπικάς συνόδους : οὕτω ἐσχηματίσθησαν αἱ Μητροπόλεις καί τὰ Πατριαρχεῖα ὁ Ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, τῆς νέας Ρώμης, ἐδέχθη τότε τό πρωτεῖον τῆς τιμῆς (εἰς τήν Ἀνατολήν). Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τό Σχῆμα Ἀνατολῆς καί Δύσεως, τό ἐρώτημα παραμένει ἀνοικτόν κατὰ πόσον τό πρωτεῖον θεμελιώνεται ἐπί τῆς ἱστορικῶς βεβαιουμένης ἐγκαταστάσεως ἐνός Ἀποστόλου εἰς ἕνα τόπον ἢ Ὁρθοδοξία ἐπιμένει περισσότερο ἐπί τῆς ἀδιακόπου δογματικῆς καί πνευματικῆς μᾶλλον παρά ἐπί τῆς ἱστορικῆς συνεχείας. Σήμερον ἡ Ἐκκλησία ἔχει τήν τάσιν νά λησμονῇ ὅτι ζῆ εἰς τόν 20ον αἰῶνα καί ὅτι, μένουσα πιστή εἰς τό οὐσιῶδες, θά πρέπει νά διερωτηθῇ ἂν ἡ πίστις εἰς ὄλους τούς τύπους τοῦ παρελθόντος δύναται νά δικαιολογηθῇ θεολογικῶς : νά προσπαθῆσῃ, ἐπομένως, νά διακρίνη αὐτό πού ἔχει Κανονικήν καί ἀναλλοίωτον μορφήν ἀπό αὐτό πού δέν εἶναι παρά τό προϊόν ἐνός ἱστορικοῦ ἐμπειρισμοῦ.

Ἡ τρίτη διάλεξις τοῦ π. Meyendorff (31 Μαΐου) εἶχεν ὡς τίτλον : "Μεταρρυθμίσεις καί Ἀντιμεταρρυθμίσεις εἰς τήν Ρωσίαν εἰς τās ἀρχάς τοῦ 20οῦ αἰῶνος ἢ ὀρθόδοξος θεολογία ἐναντι τοῦ συγχρόνου κόσμου". Μετά μίαν ἀναδρομήν εἰς τόν ἐκχριστιανισμόν τῶν Σλαύων ἀπό τούς Βυζαντινούς, ὁ ὀμιλητής ἀνέπτυξε πῶς, ἐν συνεχείᾳ τῆς Συνόδου τῆς Φλωρεντίας (1439), ἡ Μόσχα, θεωροῦσα ὅτι ἡ πρώτη Ρώμη περιέπεσεν εἰς τήν αἵρεσιν, ἡ δέ δευτέρα προσεχώρησεν εἰς αὐτήν, διεκήρυξεν ὅτι αὐτή ἦτο ἡ Τρίτη Ρώμη, παρ' ὄλον ὅτι ἡ Ρωσία δέν περιελάμβανε τότε ἄλλας ἐθνότητας ἐκτός τῆς ρωσικῆς. Τό γεγονός ὅμως παρέμενεν ὅτι, τόν 16ον αἰῶνα, ἡ Ρωσία ἦτο ἡ μόνη ὀρθόδοξος χώρα πού εὐρίσκετο ἐκτός τῆς ἰσλαμικῆς κυριαρχίας. Ἐν τούτοις, ὁ Μ. Πέτρος, θαμβωμένος ἀπό τὰ φῶτα τῆς Δύσεως, μετερρύθμισε τήν Ἐκκλησίαν, τῆς ἐστέρησε τόν Πατριάρχην της καί τήν μετέβαλεν εἰς κρατικήν ὑπηρεσίαν. Τοῦτο ἐπέτρεψεν εἰς τόν κληρον νά λάβῃ ὑψηλήν μόρφωσιν καί εἰς τήν Ἐκκλησίαν νά ἀναπτύξῃ τήν ἱεραποστολήν, ἀλλά, ἀφ' ἑτέρου, ἀπέκοψε ταύτην τῶν χριστιανικῶν της ριζῶν εἰς τόν λαόν.

Εἰς τās ἀρχάς τοῦ 20οῦ αἰῶνος, τό συνοδικόν καθεστῶς τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας εἶχε προκαλέσει πολλάς δυσαρεσκείας, αἱ ὅποιαi ἐνέπνευσαν τόν λαϊκόν θεολόγον Κομιακῶφ νά ὀρίσῃ τās ἀρχάς τῆς "συνοδικότητος" (sobornost). Αὕτη θεμελιούται ἐπί τῆς δυνατότητος μιᾶς μή-νομικῆς, ὀμοφώνου ὅμως, διαπιστώσεως τῆς ἀληθείας τοῦ Εὐαγγελίου· τοῦτο συνεπάγεται τήν "συνοδικότητα", ἐφ' ὅσον ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ συνεπάγεται τήν ἀγάπην τοῦ πλησίον. Οὕτω τό ἔτος 1905, συγχρόνως πρός τās πολιτικάς ἐξεγέρσεις, ὠρίμασεν ἡ ἰδέα μιᾶς τοπικῆς συνόδου καί ἕνα δημοψήφισμα μεταξὺ τῶν ἐπισκόπων κατέδειξε τήν σχεδόν ὀμόφωνον ἀπόφασίν των νά μεταρ-

ρυθμίσουν ἐκ βάθρων τὰς δομὰς καί τούς τρόπους μαρτυρίας τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπί τῆς βάσει τῆς προεργασίας αὐτῆς συνεκλήθη τό 1917 ἡ ρωσική σύνοδος ἡ ὁποία ἐπέτρεψεν εἰς τήν Ρωσικήν Ἐκκλησίαν νά ἐπιζήση τῆς ἐπελθούσης θύελλας. Αἱ ἀποφάσεις της θά ἦσαν πολύτιμοι διά τήν ὑπό προετοιμασίαν σήμερον Πανορθόδοξον Σύνοδον.

Εἰς τήν τελευταίαν διάλεξίν του (2 Ἰουνίου) ὁ π. Meyendorff ἐξέθεσε τήν ἀντίληψίν του ὡς πρός τήν "ὀρθόδοξον μαρτυρίαν ἀπέναντι τοῦ χριστιανισμοῦ τῆς Δύσεως", καί, ἐν γένει, τῆς οἰκουμενικῆς κινήσεως. Ἀπό ἱστορικῆς ἀπόψεως, εἶπεν, ἡ Ὀρθοδοξία, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀνατολῆς, ἐγνώρισε μέν πολιτικο-κοινωνικάς καταστροφάς, ὄχι ὅμως καί τὰς ἐσωτερικάς ἀνατροπὰς πού συνεκλόνησαν τήν Δυτικήν Ἐκκλησίαν. Σήμερον, ἐν τούτοις, ἡ ἐξάπλωσις τῶν συγκοινωνιῶν καί ἡ διασπορά τῶν Ὀρθοδόξων ἀνά τόν κόσμον περιώρισαν τήν σημασίαν τῆς διακρίσεως Ἀνατολῆς καί Δύσεως. Βεβαίως, τό χάσμα παραμένει μεταξύ τοῦ συγκεντρωτισμοῦ τῆς Δύσεως καί τῆς συνοδικότητος τῆς Ἀνατολῆς. Τοῦτο ὅμως εἶναι δυνατόν σταδιακῶς νά καλυφθῇ λαμβανομένης ὡς βάσεως τῆς ἀρχῆς, ὅτι ἡ χριστιανική ἀλήθεια εἶναι ἀνεξάρτητος τῶν νομικῶν κριτηρίων πού τήν τεκμηριώνουν, διότι τό πνεῦμα μόνον εἶναι ἡ ἀληθῆς τεκμηρίωσις της (Κομνιακῶφ). Ἐπομένως, μόνη ἡ "συνοδικότης" εἶναι ἡ ἐγγύησις τῆς πληρότητος τῆς πίστεως. Ἀφ' ἑτέρου, ἐνῶ ἡ Δύσις ἤνοιξε μίαν ἄβυσσον μεταξύ Θεοῦ καί πεπτωκότος ἀνθρώπου, ἡ Ἀνατολή θεωρεῖ τόν ἄνθρωπον ὡς μετέχοντα εἰς τήν θείαν ζωήν, ἐνωμένον πρός τόν Θεόν διά συγγενείας (οὕτω π.χ. ὁ Ἅγιος Εἰρηναῖος).

Συμφώνως πρός τό πνεῦμα τοῦτο αἱ οἰκουμενικαί προσεγγίσεις μεταξύ τῆς Ἀνατολῆς καί τῆς Δύσεως θά πρέπει νά διαγραφοῦν ὡς ἑξῆς :

- μία ἐκκλησιολογική ἐρευνα κεντρομένη περί τήν τοπικήν Ἐκκλησίαν, δεδομένου ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι μία διά τῆς μιᾶς πίστεως ὅπως βιοῦται εἰς τήν τοπικήν μυστηριακήν κοινότητα.

- μία ἀναζήτησις τοῦ "ἄλλου", διότι δι' αὐτοῦ ἀνακαλύπτομεν τόν ἑαυτόν μας.

- μία ἀναζήτησις τῆς ἐνότητος τῆς πίστεως, οὐσιώδους προϋποθέσεως διά τήν εὐχαριστιακήν κοινότητα.

- ἕνας καθορισμός τῶν σκοπῶν τῆς ἐνότητος διά τῆς συνεξετάσεως τῶν ἀρχαίων μαρτυριῶν, τῶν δεδομένων τοῦ συγχρόνου κόσμου καί τῆς ἐσχατολογικῆς προοπτικῆς τοῦ χριστιανισμοῦ.

Καί, καταλήγων, διηυκρίνησεν : Ἡ Ἐκκλησία, σῆμα Χριστοῦ, δέν ὀρίζεται διά τῶν δομῶν της καί τῶν εἰσφορῶν τῶν μελῶν της, ἀλλά διά τῆς πραγματικῆς ἐν αὐτῇ παρουσίας τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ Μία Ἐκκλησία εἶναι ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἄλλ' οἱ οὐρανοί ἀποκαλύπτονται εἰς τήν εὐχαριστιακήν κοινωσίαν. Ἡ σωτηρία δέν εἶναι μίαν μηχανική πρόοδος ἀλλ' ἡ ἀποδοχή τοῦ Θεοῦ δώρου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Οἱ χριστιανοί δέν εἶναι εἰς τόν κόσμον διά νά λύσουν τὰ ἐσωτερικῶν των προβλήματα, ἀλλά διά τήν σωτηρίαν τοῦ κόσμου.

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

BOR=Biserica Ortodoxa Romana, ECNL=Eastern Churches News Letter, ΕΕΘΣΘ=Ἐπιστημονική Ἐπετηρίς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, SC=Sources Chrétiennes.

- 252.- BUZESCU N.C. (Πρεσβ. Καθ.). Ἐκκλησιολογία καί Οἰκουμενισμός εἰς τό ἔργον τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἰουστινιανοῦ, Μέροσ I- Ἐκκλησιολογία, BOR 44 (1976), no.1-2, pp.186-214. Μέροσ II- Οἰκουμενισμός, BOR 44 (1976), no.3-4, pp.365-390 (ρουμανιστί).
- 253.- ΒΕΡΓΩΤΗ Γεωργίου. Ἡ Θεία Λειτουργία ὡσ "λειτουργική κοινωνία". Γρηγόριος Παλαμάς 60 (1977), τεῦχος 657, σσ.52-59 καί τεῦχος 658, σσ.102-111.
- 254.- CERNOVODEANU Paul. Σχέσεις τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας μετά τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρέσβεωσ τῆς Ἀγγλίας, λόρδου Οὐίλλιαμ Paget (1693-1703). BOR 44 (1976), no.1-2, pp.215-227 (ρουμανιστί).
- 255.- CYRILLE D'ALEXANDRIE. Dialogues sur la Trinité, Tome I. Introduction, dialogues I et II, texte critique, traduction et notes par G.M. de Durand, SC 231, Paris 1976, Cerf, 424p.
- 256.- ΓΑΛΙΤΗ Γεωργίου. Ἄγνωστος αὐτόγραφος κώδιξ τοῦ Κωνσταντίνου-Καισαρίου Δαπόντε. ΕΕΘΣΘ 20 (1975), σσ. 5-45.
- 257.- ΓΛΑΒΙΝΑ Ἀποστόλου. Βραχέα τινά περί μητροπολιτῶν Θεσσαλονίκης. ΕΕΘΣΘ 20 (1975), σσ. 231-255.
- 258.- DIDYME L'AVEUGLE. Sur la Genèse, Tome I. Texte inédit d'après un papyrus de Toura. Introduction, édition, traduction et notes P. Nautin et L. Doutreleau. SC 233, Paris 1977, Cerf, 348p.
- 259.- ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ Παναγιώτου. Ἑορτολόγιον καί Ἡμερολόγιον. Ἀπόστολος Βαρνάβας 38 (1977), ἄρ. 1-2, σσ. 6-11.
- 260.- EMILIANOS TIMIADIS, Metropolitan of Calabria. Challenge to European Theology. ECNL 1976, New series no.3, pp.8-14 (part I), and 1977, New series no.4, pp.20-31 (part II).
- 261.- ΖΙΑΚΑ Γρηγορίου. Ἡ περί ἐσχάτων διδασκαλία τοῦ Ἰσλάμ. ΕΕΘΣΘ 20 (1975), σσ. 317-419.
- 262.- HINTER Dietmar. Die Ungarn und das byzantinische Christentum der Bulgaren im spiegel der Register Papst Innozenz' III. Leipzig : St Bruno Verlag 1977, 228p.
- 263.- JOULTSIS Basilios. La personne en communion. Aspects sociaux du dogme. ΕΕΘΣΘ 20 (1975), σσ. 123-143.
- 264.- ΚΑΡΑΒΙΔΟΠΟΥΛΟΥ Ἰωάννου. Δύο συλλογαί λογίων τοῦ Ἰησοῦ εἰς τό κατά Μάρκον Εὐαγγέλιον (4,21-25. 9,33-50.). ΕΕΘΣΘ 20 (1975), σσ. 87-121.

- 265.- ΜΗΤΣΙΔΟΥ Ἀνδρέου. Ἡ Β' Γενική Συνέλευσις τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν Μέσης Ἀνατολῆς. Ἀπόστολος Βαρνάβας 38(1977), ἄρ.3-4, σσ. 97-100.
- 266.- MUNTEANU Al.- Armand. Βιβλιογραφικός κατάλογος περιέχων τὰ θέματα καί προβλήματα τῶν ἄρθρων καί μελετῶν, δημοσιευθέντων εἰς τὰ περιοδικὰ τοῦ Πατριαρχείου Ρουμανίας. BOR 44(1977), no. 5-6, pp. CCXLIX - CCCII (ρουμανιστί).
- 267.- ORIGENE. Homélie sur la Genèse. Nouvelle édition. Introduction H. de Lubac et L. Doutreleau. Texte, traduction et notes L. Doutreleau. SC 7 bis, Paris 1977, Cerf, 440p.
- 268.- ORIGENE. Homélie sur Jérémie, Tome I. Edition P. Nautin. SC 232, Paris 1976, Cerf, 448p.
- 269.- ORIGENE. Contre Celse, Tome V. Introduction générale, table et index par M. Boiret. SC 227, Paris 1976, Cerf, 552p.
- 270.- ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ Ἀντωνίου. Ἡ Βουλγαρική Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία καί αἱ διορθόδοξοι σχέσεις. ΕΕΘΣΘ 20(1975), σσ. 167-229.
- 271.- RADU Dumitru. Τό αὐτοκέφαλον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Ρουμανίας ἐπί τῆ 90ῆ αὐτῆς ἐπετηρίδι. BOR 44(1976), no.3-4, pp.390-408 (ρουμανιστί).
- 272.- ΣΤΑΝΙΛΑΟΕ Δημητρίου (Πρεσβ. Καθ.). Γιά ἓνα Ὁρθόδοξο Οἰκουμενισμό. Εὐχαριστία-Πίστη-Ἐκκλησία. (Τό πρόβλημα τῆς intercommunion). Εἰσαγωγή Π. Νέλλα, μτφρ. Ἐλευθ. Μαῖνα, Πειραιεύς 1976, Ἐκδόσεις "Ἄθως", 117 σσ.
- 273.- ΤΣΑΜΗ Δημητρίου. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Ἐπιτάφια ἐπιγράμματα εἰς τοὺς γονεῖς τοῦ. ΕΕΘΣΘ 20 (1975), σσ. 47-85.
- 274.- ΤΣΑΜΗ Δημητρίου. Αἱ δύο ἑρμηνευτικαί πραγματεῖαι τοῦ Ἰωσήφ Καλοθέτου. ΕΕΘΣΘ 20 (1975), σσ. 257-283.
- 275.- ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΛΗ Νεκταρίου, Ἀρχιμ. Συνάντησις Ὁρθοδοξίας καί Προφητισμοῦ εἰς τό Ζαῖρε. ΕΕΘΣΘ 20 (1975), σσ.145-165.
- 276.- ΨΕΥΤΟΓΚΑ Βασιλείου. Ἀνωνύμων ἀνέκδοτοι ὀμιλῖαι εἰς τόν σταυρόν καί τό πάθος τοῦ Κυρίου. ΕΕΘΣΘ 20 (1975), σσ. 285-315.
- 277.- Orthodox Christian - Jewish Dialogue, in Journal of Ecumenical Studies 13 (1976), no. 4 .
- 278.- Ἐπιστημονική Ἐπετηρίς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, τόμος 20ος, Θεσσαλονίκη 1975, 437 σσ.
- 279.- Rencontres avec l'Orthodoxie, in: Unité Chrétienne, Mai-Août 1977, no. 46-47.